

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący SSA Jolanta Pietrzak (spr.)

Sędziowie SSA Marek Żurecki

SSO del. Beata Torbus

Protokolant Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania K . C. (K. C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o świadczenie przedemerytalne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Częstochowie

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie

z dnia 3 października 2014r. sygn. akt IV U 2446/13

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i oddala odwołanie,**
- 2. przyznaje ze środków Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) na rzecz adwokata M. L. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) wraz z 23% podatkiem od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym,**
- 3. odstępuje od obciążania ubezpieczonej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.**

/-/SSA M.Żurecki
Sędzia

/-/SSA J.Pietrzak
Przewodniczący

/-/SSO del. B.Torbus
Sędzia

Sygn. akt III AUa 2607/14

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 14 listopada 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonej K. C. przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Organ rentowy podniósł, że w oparciu o przedłożone dokumenty ustalił łączny udowodniony okres składkowy i nieskładkowy w ilości 34 lata, 11 miesiące i 14 dni (na dzień rozwiązania umowy o pracę), tj. 11.03.2013r. Przepisy ustawy z dnia 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. Nr 158 poz.1121 ze zmianami) stosuje się wyłącznie do pracodawców będących przedsiębiorstwami, prowadzącymi działalność gospodarczą. Indywidualne gospodarstwo rolne, nie będące jednostką wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo, które nie działa pod własną nazwą, lecz stanowi wyłącznie zespół środków majątkowych właścicieli tego gospodarstwa, nie może być uznane za pracodawcę w rozumieniu Kodeksu pracy. Skutkiem likwidacji pracodawcy w znaczeniu podmiotowym jest zakończenie jego bytu prawnego, tj. zaprzestanie istnienia podmiotu, który mógłby dokonywać czynności prawnych wobec pracowników. Zaprzestanie prowadzenia gospodarstwa rolnego przez pracodawcę, który jest osobą fizyczną nie jest w świetle obowiązujących przepisów likwidacją pracodawcy. Osoby zatrudnione nie są pracownikami gospodarstwa, lecz pracownikami osoby prowadzącej taką działalność, a ona nie przestaje istnieć jako podmiot. Osoby fizyczne nie prowadzące działalności gospodarczej, nie są objęte zakresem ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.

W odwołaniu wniesionym do Sądu ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie jej świadczenia przedemerytalnego podnosząc, iż spełniła przesłanki wymagane do przyznania wnioskowanego świadczenia.

Ubezpieczona podniosła, iż w okresie od 4 maja 1999r. do 11 marca 2013r. była zatrudniona na umowę o pracę w Gospodarstwie Rolno - Ogrodniczym (...)Skierowana została do pracy z Powiatowego Urzędu Pracy w M. Pracodawca ten przez prawie 14 lat odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne do ZUS od ubezpieczonej. Po rozwiązaniu stosunku pracy, została zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w M. z prawem do zasiłku. Pracodawca rozwiązując stosunek pracy powołał się na likwidację zakładu pracy. Zaprzestali oni prowadzenie gospodarstwa rolno-ogrodniczego, ze względu na to, iż przeszli na własne emerytury wypłacane przez KRUS.

Ubezpieczona zarzuciła, iż organ rentowy odmówił jej prawa do świadczenia emerytalnego, pomimo spełnienia przez nią warunków stażowych, powołując się na przepisy z dnia 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy - argumentując, że nie była ona zatrudniona u podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą. Odwołująca podniosła, iż przez lata ZUS przyjmował od jej pracodawcy składki, deklaracje rozliczeniowe traktując ją jak pracownika.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - Oddział w C. wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 3.10.2014r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego poczynając od 25.09.2013r. oraz przyznał od Skarbu Państwa pełnomocnikowi ubezpieczonej kwotę 60,00 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W motywach tego wyroku Sąd podniósł, co następuje:

Poza sporem pozostawało, że ubezpieczona, ur. (...), w dniu 24.09.2013r. złożyła wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego.

Organ rentowy uznał za udowodnione okresy składkowy i nieskładkowy w ilości 34 lata, 11 miesiące i 14 dni.

Ubezpieczona niewątpliwie była pracownikiem a pracodawcą było Gospodarstwo Rolno - Ogrodnicze (...)

Kluczem do rozstrzygnięcia jest pojęcie likwidacji pracodawcy w rozumieniu przepisów ustawy z 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 2014, poz. 272).

W ocenie Sądu pojęcie pracodawcy musi być interpretowane w optyce konstytucyjnej zasady równości w ramach pytania czy można różnicować uprawnienia pracowników - ubezpieczonych według rodzaju (formy) zakładu pracy.

Art. 32 ust 1. Konstytucji stanowi, iż wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, zasada równości wobec prawa nakazuje identyczne traktowanie wszystkich adresatów norm prawnych znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji prawnie relewantnej. Inaczej rzecz ujmując, z zasady równości wynika nakaz równego, czyli jednakowego traktowania wszystkich adresatów norm prawnych charakteryzujących się w takim samym stopniu tą samą, relewantną cechą, co oznacza zarówno zakaz dyskryminowania, jak i faworyzowania takich osób.

Powyższe znalazło wyraz m.in. w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24.04.2002r., sygn. akt P 5/01 wskazując na niekonstytucyjność regulacji różnicujących uprawnienia odszkodowawcze pracowników z uwagi na formę organizacyjną pracodawców - uspołecznionych/nieuspołecznionych zakładów pracy.

Obecnie pracodawcą może być zarówno osoba prawna, jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej, jak i osoba fizyczna. Należy też podkreślić, że zasadniczo nie różnicuje się praw i obowiązków pracodawców z uwagi na publiczny bądź prywatny charakter podmiotu własności przedsiębiorstwa czy strukturę właścicielską przedsiębiorstwa (...).

Zasada sprawiedliwości nie funkcjonuje w oderwaniu od innych wartości konstytucyjnych, lecz dopiero łącznie z nimi bądź przez odniesienie do nich znajduje pełne uzasadnienie. Jak wskazano w uzasadnieniu wyroku z 12.12.2001r., SK 26/01, na gruncie art. 2 Konstytucji „można wskazać szczególne prawo podlegające ochronie, jakim jest prawo do sprawiedliwego traktowania, jeśli zarazem jest ono odnoszone do sfery stosunków objętych gwarancjami konstytucyjnymi, choćby ogólnie ujętymi”. Prawu temu odpowiadają obowiązki państwa polegające na tym, iż obowiązane jest ono stać na straży sprawiedliwości społecznej poprzez zaniechanie takich aktów, które stałyby w sprzeczności bądź godziłyby w tę zasadę (...).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zakwestionował prawo ubezpieczonej do świadczenia przedemerytalnego wskazując na formę organizacyjną pracodawcy.

Tymczasem ubezpieczona pozostawała w stosunku pracy, na podstawie umowy o pracę, zgodnie z rygorami ustawy emerytalnej podlegała ubezpieczeniom społecznym. Pracodawca przez cały okres zatrudnienia odprowadzał składki do ZUS (a nie do KRUS-u).

Pracodawca uległ likwidacji, zaprzestając prowadzenia gospodarstwa. Po przekazaniu na własność gospodarstwa rolnego oraz działów specjalnych na rzecz córek D. M. i Z. M. działalność nie ta nie jest kontynuowana.

Podkreślenie wymaga, iż różnicowanie uprawnień pracownika według rodzaju zakładu pracy i jego formy narusza zasadę równości. Ubezpieczona została zwolniona w związku likwidacją pracodawcy.

W związku z powyższym, zważając na fakt spełnienia wymogów stażowych Sąd Okręgowy uznał, iż spełnia ona wszystkie przesłanki do przyznania jej świadczenia przedemerytalnego. Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy zarzucając naruszenie prawa procesowego, tj. art.233 k.p.c. przez dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany materiałem dowodowym a w konsekwencji naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art.2 ust.1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych i przyznanie ubezpieczonej prawa do takiego świadczenia, pomimo braku przesłanek do takiego rozstrzygnięcia. Wskazując na przytoczone zarzuty skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Zgodnie z art. 2 ust.1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która:

- 1) do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta oraz 61 lat - mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- 2) do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o promocji zatrudnienia", w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna oraz posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, lub
- 3) do dnia ogłoszenia upadłości prowadziła nieprzerwanie i przez okres nie krótszy niż 24 miesiące pozarolniczą działalność, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych", i za ten okres opłacała składki na ubezpieczenia społeczne oraz do dnia ogłoszenia upadłości ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta i 61 lat - mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- 4) zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat, i do dnia, w którym ustało prawo do renty, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna i osiągnęła okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- 5) do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, lub
- 6) do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego, z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres

nie krótszy niż 6 miesięcy, posiadała okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 34 lata dla kobiet i 39 lat dla mężczyzn.

Ubezpieczona urodziła się 25.04.1959r. czyli w momencie złożenia wniosku miała 54 lata (złożyła wniosek we wrześniu 2013r.), zatem do jej sytuacji mógłby mieć zastosowanie jedynie pkt 6 powołanego przepisu. Przepis ten wymaga legitymowania się stażem ubezpieczeniowym wynoszącym 34 lata i ten warunek ubezpieczona spełniła.

W tej sytuacji należało rozważyć, czy ubezpieczona spełniła pozostałe przesłanki warunkujące prawo do świadczenia przedemerytalnego wg cyt. przepisu.

Sąd I instancji uznał, że tak, prezentując w motywach rozstrzygnięcia stanowisko, że ubezpieczona była pracownikiem, że jej pracodawcą było Gospodarstwo Rolno - Ogrodnicze (...) oraz, że ustanie stosunku pracy nastąpiło na skutek likwidacji pracodawcy. Oczywiście w pełni zasadne jest ustalenie, że ubezpieczona była pracownikiem w rozumieniu art.2 k.p.

Nie można natomiast podzielić dwóch pozostałych twierdzeń Sądu I instancji.

Po pierwsze małżonkowie M. prowadzili działalność rolniczą, byli rolnikami w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 20.12.1990r. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i to oni jako osoby fizyczne byli pracodawcami ubezpieczonej a nie Gospodarstwo Rolno – Ogrodnicze, jak przyjął Sąd I instancji.

Rolnik może wszak zatrudniać pracowników, którzy w takiej sytuacji podlegają ubezpieczeniu jako pracownicy na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, albo korzystać z pracy domowników, którzy ubezpieczeni są jako domownicy na podstawie przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Po drugie skoro pracodawcą ubezpieczonej była osoba fizyczna to rozwiązanie stosunku pracy nie mogło nastąpić z powodu likwidacji pracodawcy. O likwidacji pracodawcy nie można bowiem mówić wówczas, gdy jest nim osoba fizyczna np. przedsiębiorca, czy jak w rozpatrywanej sprawie rolnik. Oczywiście także przedsiębiorca może zakończyć i wyrejestrować działalność gospodarczą, co jednak nie oznacza, że przestaje istnieć jako podmiot zatrudniający pracowników.

Osoby zatrudnione nie są bowiem pracownikami działalności gospodarczej, którą prowadzi dana osoba fizyczna, ale pracownikami tej osoby niezależnie od tego jaka pieczęć widnieje na umowie o pracę.

Zakończenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę nie jest zatem likwidacją pracodawcy.

Do kwestii tej odnosił się także SN, który w wyroku z dnia 5.09.2001r., I PK 830/00 stwierdził, że wykreślenie osoby fizycznej z ewidencji działalności gospodarczej nie jest likwidacją pracodawcy w rozumieniu art. 41¹ k.p.

Analogicznie zaprzestanie działalności rolniczej (warunek uzyskania prawa do emerytury rolniczej) przez rolnika zatrudniającego pracowników nie może być traktowane jako pracodawcy.

Powyższe konkluzje nie oznaczają, że pracownicy osób fizycznych, prowadzących działalność gospodarczą albo rolniczą są w ogóle pozbawieni możliwości nabycia świadczeń przedemerytalnych w razie rozwiązania z nimi stosunku pracy w związku z zakończeniem działalności przez ich pracodawcę, ale nie jest to możliwe z uwagi na likwidację pracodawcy.

Wbrew zatem stanowisku Sądu I instancji ubezpieczona nie spełniła ustawowych przesłanek warunkujących prawo do świadczenia przedemerytalnego a co za tym idzie decyzja organu rentowego odmawiającego jej tego prawa była prawidłowa.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na mocy art.386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art.102 k.p.c. mając na względzie sytuację materialną ubezpieczonej.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej z urzędu orzeczono po myśli §19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

/-/SSA M.Żurecki
Sędzia

/-/SSA J.Pietrzak
Przewodniczący

/-/SSO del. B.Torbus
Sędzia